

Valstybinio audito ataskaitos santrauka

AR VAIKO MINIMALIOS PRIEŽIŪROS PRIEMONĖS UŽTIKRINA PAGALBĄ VAIKUI

2015 m. kovo 20 d. Nr. VA-P-50-4-5

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Atviras jaunimo centras¹ – įstaiga ar jos padalinys, vykdamas atvirą darbą su jaunimu, teikiantis socialines, pedagogines ir psichologines paslaugas, kurio savininko ar dalininko teisės ir pareigos įgyvendina savivaldybės, nevyriausybinės organizacijos, vietos ar religinės bendruomenės.

Socialinių paslaugų įstaiga² – socialines paslaugas teikianti įmonė (akcinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, individuali įmonė), įstaiga (viešoji įstaiga, biudžetinė įstaiga), organizacija (asociacija, labdaros ir paramos fondas, religinė bendruomenė ar bendrija (centras), šeimyna.

Specialistas³ – psichologo, socialinio pedagogo, socialinio darbuotojo ar kitą atitinkamą kvalifikaciją turintis asmuo, teikiantis pagalbą vaikui.

Švietimo pagalbos įstaiga⁴ – įstaiga, kurios pagrindinė veikla – švietimo pagalbos teikimas.

ŠVIS – švietimo valdymo informacinė sistema.

Vaiko minimalios priežiūros priemonė⁵ – vaikui taikomas įpareigojimas, kurį vykdamas vaikui teikiama švietimo pagalba, dienos socialinės priežiūros ir kitos paslaugos, neatskiriant vaiko nuo jo atstovų pagal įstatymą.

Vaiko minimalios priežiūros priemonę vykdamas asmuo⁶ – fizinis arba juridinis asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka vykdamas vaikui paskirtą minimalios priežiūros priemonę.

Vaiko vidutinės priežiūros priemonė⁷ – vaikui taikomas įpareigojimas, kurį vykdamas vaikas yra ugdomas, prižiūrimas, jam teikiama švietimo pagalba ir kitos paslaugos vaikų socializacijos centre.

Vaiko atstovai pagal įstatymą⁸ – vaiko tėvai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie pagal įstatymą ar kitą teisės aktą privalo rūpintis vaiku, jį auklėti, globoti, jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus.

Vaikų dienos centras⁹ – viešasis juridinis asmuo, vykdamas vaiko minimalios priežiūros priemones, teikiantis socialines ir kitas paslaugas socialinės rizikos šeimoms ir (ar) vaikams.

Vaikų socializacijos centras¹⁰ – valstybinė bendrojo lavinimo mokykla, vykdamas vaiko vidutinės priežiūros priemonę.

Vykdytojas – vaiko minimalią priežiūros priemonę vykdamas asmuo.

---

¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-12-11 įsakymas Nr. A1-570 „Dėl Atvirų jaunimo centrų veiklos aprašo patvirtinimo“.

² Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 2 str. 10 d.

³ Ten pat, 2 str. 4 d.

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 Nr. XI-1281 redakcija), 2 str. 28 d.

⁵ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. XI-1232 redakcija), 2 str. 9 d.

⁶ Ten pat, 2 str. 8 d.

⁷ Ten pat, 2 str. 10 d.

⁸ Ten pat, 2 str. 6 d.

⁹ Ten pat, 2 str. 11 d.

¹⁰ Ten pat, 2 str. 12 d.

SANTRAUKA

Lietuvoje 2007 m. birželio 27 d. priimtas Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, kurio nauja redakcija įsigaliojo nuo 2011 m. sausio 1 d. Vienas įstatymo tikslų – sukurti vaiko, turinčio elgesio sutrikimų, ugdymui ir socialinės pagalbos teikimui skirtą minimalios priežiūros priemonių sistemą, padėsiančią jam įveikti susiformavusį ydingą elgesį ir išsiugdyti prasmingo gyvenimo sampratas¹¹.

Nuo to, kaip bus įgyvendinama vaiko minimali priežiūra, priklauso, ar bus pasiekti teigiami vaikų elgesio pokyčiai, ar bus išugdytos visuomenės lūkesčius atitinkančios vertybių nuostatos ir socialiniai įgūdžiai, kurie padės vaikams tapti doriems, savarankiškiems, atsakingiems piliečiams.

2013 m. atlikdami valstybinį veiklos auditą „Ar socializacijos centrų veikla rezultatyvi“¹², nustatėme, kad apie 50 proc. vaikų vidutinė priežiūros priemonė (jie buvo nukreipti į vaikų socializacijos centrus) buvo skirta dėl nerezultatyvių minimalios priežiūros priemonių. Ši priežastis paskatino įvertinti, kaip vykdoma vaiko minimali priežiūra.

Audito tikslas – įvertinti, ar rezultatyviai įgyvendinama vaiko minimali priežiūra.

Audito metu vertinome:

- ar surenkama pakankamai informacijos priimti sprendimą dėl minimalios priežiūros priemonės;
- ar parenkant vykdytojus atsižvelgiama į individualius vaiko poreikius;
- ar vaiko, kuriam skirta minimali priežiūros priemonė, šeimai teikiama pagalba;
- ar laisvę ribojančios minimalios priežiūros priemonės atitinka įstatyme numatytą tikslą – padėti vaikui;
- ar savivaldybių atliekama minimalių priežiūros priemonių vykdymo priežiūra efektyvi;
- ar Švietimo ir mokslo ministerija vertina minimalios priežiūros priemonių įgyvendinimą;
- ar savivaldybių administracijų vaiko gerovės komisijoms teikiama metodinė pagalba ir užtikrinamas jų narių kvalifikacijos tobulinimas.

Audituojami subjektai:

- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija;
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Audito metu duomenis rinkome:

- Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centre;
- Švietimo informacinių technologijų centre;
- 9 savivaldybių (Vilniaus miesto, Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Marijampolės, Jonavos rajono, Molėtų rajono, Šilalės rajono, Širvintų rajono, Anykščių rajono) administracijose ir jų teritorijose esančioje 21-oje įstaigoje, vykdančioje minimalios priežiūros priemonę (pagrindinėse, vidurinėse mokyklose, progimnazijose, jaunimo, profesinėse mokyklose, pedagoginėse psichologinėse tarnybose, atviruose jaunimo centruose, vaikų globos namuose, socialinės pagalbos ir paslaugų centruose);
- klausimyną siuntėme visoms savivaldybių administracijoms.

¹¹ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 1 str. 1 d.

¹² Valstybinio audito 2013-07-29 ataskaita Nr. VA-P-50-11-10 „Ar vaikų socializacijos centrų veikla rezultatyvi“.

Audituojamas 2011–2013 m. laikotarpis.

Nepaisant to, kad audituojamu laikotarpiu mokinių skaičius mokyklose mažėjo (2011 m. – 542 512, 2013 m. – 490 899 mokinių), vaikų, kuriems taikytos minimalios priežiūros priemonės, skaičius augo. 2011 m. šios priemonės buvo skirtos 651, o 2013 m. – 776 vaikams.

Įvertinę surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Nepatvirtintas visoms savivaldybėms bendras sąrašas dokumentų, reikalingų skiriant vaiko minimalios priežiūros priemonę, todėl neužtikrinama, kad visada būtų surenkama pakankamai informacijos priimti individualizuotą sprendimą dėl priemonės skyrimo (1 skyrius).
2. Parenkant minimalios priežiūros priemonės vykdytojus nepakankamai atsižvelgiama į individualius vaikų poreikius, nes:
  - 2.1. dažniausiai vykdytoju skiriama mokykla, kuri jau būna išnaudojusi visas švietimo pagalbos priemones (2 skyrius);
  - 2.2. specialistų paslaugos mieste ir kaime gyvenantiems vaikams prieinamos nevienodai, kaimo vietovėse trūksta įstaigų, kurios gali būti skiriamos vykdytojais, socialinių ir švietimo pagalbos programų, orientuotų į elgesio problemų turinčius vaikus, minimalios priežiūros priemonės vykdymui neskiriamas tikslinis finansavimas (2 skyrius);
  - 2.3. vykdytojais skiriant vaiko atstovus, neužtikrinamas įstatyme įtvirtintų vaiko atstovų ir minimalios priežiūros priemonių vykdytojų teisių ir pareigų įgyvendinimas (raštu informuoti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos vaiko teisių apsaugos skyrių, jeigu vaiko atstovai nedalyvauja vykdant vaiko minimalios priežiūros priemonę) (2 skyrius).
 Dėl šių priežasčių neužtikrinamas minimalios priežiūros priemonių rezultatyvumas.
3. Kadangi nereglamentuotos vaiko, kuriam skirta minimali priežiūros priemonė, atstovams pagalbos priemonės, todėl jiems skiriama pagalba gali būti nepakankama, o minimalių priežiūros priemonių rezultatas – trumpalaikis arba nepasiektas (3 skyrius).
4. Nenumatyta, kaip turėtų būti organizuojama vaiko minimalios priežiūros priemonių vykdymo eigos stebėseną (priemonių vykdytojų ir vaiko atstovų konsultavimas, jiems ir vaikui reikalingos pagalbos teikimas, vaiko minimalios priežiūros priemonių vykdymo ataskaitų kontrolė ir analizė), todėl neužtikrinamas pakankamas bendradarbiavimas tarp institucijų, skiriančių ir vykdančių priemonę, nepakankamai dirbama su vaiko šeima bei aplinka ir nesudaromos prielaidos pasiekti teigiamus rezultatus (2, 3, 5 skyriai).
5. Laisvę ribojančios minimalios priežiūros priemonės (įpareigojimas būti namuose nustatytu laiku, įpareigojimas nesilankyti vietose, kuriose daroma neigiama įtaka vaiko elgesiui, ar nebendrauti su žmonėmis, darančiais neigiamą įtaką vaiko elgesiui, įpareigojimas dirbti auklėjamojo pobūdžio darbus) neatitinka Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme nustatyto tikslo – teikti pagalbą vaikui, todėl nesudaro tinkamų prielaidų jam išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratų (4 skyrius).
6. Savivaldybių atliekama minimalios priežiūros priemonių vykdymo priežiūra nepakankama, nes neužtikrinama, kad vykdytojai visada pateiktų ataskaitas apie priemonių vykdymą, jos

nepakankamai analizuojamos, nevertinamas taikomų priemonių rezultatyvumas, nėra patvirtintos minimalios priežiūros priemonių vykdymo ataskaitos formos, todėl nesudaromos galimybės užtikrinti didesnį jų poveikį (5 skyrius).

7. Nenumatyta savivaldybės administracijos vaiko gerovės komisijos pareiga, pasibaigus vykdymo terminui, aptarti priemonę su vaiku ir jo atstovais, vykdytojais, todėl vaikas gali nežinoti, kodėl priemonės pratęsimos ar nutraukiamos, jam nesuteikiama galimybė pasisakyti, taip pat vaikui ir priemonių vykdytojams nesuteikiamas grįžtamasis ryšys apie priemonės įvykdymą (5 skyrius).
8. Savivaldybių administracijų vaiko gerovės komisijoms teikiama metodinė pagalba ne visada atitinka savivaldybių lūkesčius, neskleidžiami gerosios praktikos pavyzdžiai ir neparengtos rekomendacijos dėl kiekvienos minimalios priežiūros priemonės vykdymo, todėl nesudarytos prielaidos didinti šių priemonių poveikį (6 skyrius).
9. Švietimo ir mokslo ministerija nėra nustačiusi vaiko minimalios priežiūros priemonės rezultatyvumo vertinimo kriterijų, todėl nevertina minimalios priežiūros įgyvendinimo ir negali priimti įrodymais pagrįstų sprendimų dėl vaiko minimalios priežiūros efektyvumo didinimo (7 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant užtikrinti, kad būtų surenkama pakankamai informacijos priimti individualizuotą sprendimą dėl minimalios priežiūros priemonių vaikui skyrimo ir tinkamų vykdytojų parinkimo, parengti visoms savivaldybėms bendrą rekomenduojamų dokumentų, reikalingų skiriant minimalią priežiūros priemonę, sąrašą (1 išvada).
2. Siekiant, kad visos įstatyme numatytos priemonės atitiktų tikslą – padėti vaikui išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą, ir atsižvelgiant į tai, kad vaiko laisvę ribojančios minimalios priežiūros priemonės yra skiriamos retai, jas sudėtinga įgyvendinti, siūlyti atsisakyti jų įstatyme (5 išvada).
3. Siekiant sukurti rezultatyvią vaiko minimalios priežiūros sistemą, užtikrinti, kad:
  - 3.1. būtų reglamentuota vaiko minimalios priežiūros priemonės vykdymo eigos stebėseną: numatyti priemonės vykdytojų ir vaiko atstovų konsultavimą, jiems reikalingos pagalbos teikimą, vaiko minimalios priežiūros priemonės vykdymo ataskaitų kontrolę ir analizę (2 ir 4 išvados);
  - 3.2. būtų patvirtinta minimalios priežiūros priemonių vykdymo ataskaitos forma (6 išvada);
  - 3.3. būtų reglamentuotas vaiko, jo atstovų ir priemonių vykdytojų dalyvavimas vaiko gerovės komisijos posėdyje, svarstant taikytos priemonės rezultatyvumą (7 išvada).
4. Siekiant užtikrinti savivaldybėms veiksmingesnę metodinę pagalbą dėl minimalios priežiūros priemonių vykdymo:
  - 4.1. kaupti ir skleisti vaiko minimalios priežiūros priemonių vykdymo gerąją praktiką (8 išvada);

- 4.2. parengti vaiko minimalios priežiūros priemonių vykdymo rekomendacijas (8 išvada);
- 4.3. nuolat tobulinti savivaldybių administracijų vaiko gerovės komisijų narių kvalifikaciją (8 išvada).
5. Siekiant didinti minimalios priežiūros rezultatyvumą, vertinti minimalios priežiūros įgyvendinimą pagal savivaldybių pateiktą patikimą ir tikslią informaciją apie priemones ir jų poveikį (9 išvada).

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai:

Siekiant didesnio vaiko minimalios priežiūros priemonių poveikio, reglamentuoti pagalbos šeimai ir kitiems vaiko atstovams priemones (3 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateiktas 2 priede.